

(NE)EILINIS

NAMAS DIDŽIOJOJE GATVĖJE

POVILAS SABALIAUSKAS

DANUTĖS MUKIENĖS NUOTRAUKOSE – KAZIO
VARNELIO NAMO-MUZIEJAUS EKSPOZICIJOS FRAGMENTAI

Gerai, įdomūs dalykai dažniausiai būna pakišti visai po tavo nosimi, bet tuo pat metu ir paslėpti taip gerai, kad, atrodytų, juos surasti tiesiog neįmanoma. Nesuskaičiuojamą daugybę kartų Vilniuje eita aukštyn arba žemyn Didžiąja gatve, bet visai šalia Rotušės įsikūręs Kazio Varnelio namas-muziejus visada atrodė tik dar vienas senas, laikui nepavaldaus grožio pastatas. Klaida. Pasirodo reikia tik paskambinti atitinkamu numeriu, susitarti dėl laiko ir tau atsivers durys į be galo įdomų, savo išskirtinumu net kiek gluminantį, keistą pasaulį. Pasaulį, kuriame susimaišo žvilgsnį prikaustantis istorinis paveldas ir burnas žiodinantys optinio meno stebuklai.

Mus pasitinka svetingai, bet kartu ir griežtai. Šiuose namuose galioja tam tikros taisyklės: jokių striukių, jokių krepšių, jokių foto-

aparatų. Kuratorius pasakoja namo-muziejaus istoriją. Pastatytas penkioliktojo amžiaus pradžioje gotikiniu stiliumi, vėliau, reguliariai atnaujinamas ir plečiamas, tarnavo pirklių gildijos reikmėms. Čia veikė daugybė įvairių didesnių ir mažesnių krautuvėlių. Tikrų tikriausias Abiejų Tautų Respublikos laikų prekybos centras. Visai kaip šiais laikais „Akropolis“, tik daug gražesnis. Prekiauta viskuo – pradedant jautiena, tokia šviežia, kad nuo jos net kraujas tebelapsėdavo, ir baigiant staliaus dirbiniais. Dabar čia stovi seni, antikvariniai baldai, skulptūros, biustai, o sienos nukabinėtos paveikslais. Visi šie eksponatai – Kazio Varnelio buvusi nuosavybė, po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo padovanota mūsų valstybei. Užaugęs ir kurti bei rinkti eksponatus savo kolekcijai pradėjęs dar pirmosios nepriklausomos Lietuvos Respublikos metais, po karo K. Varnelis persikėlė anapus Atlanto. Ten ne tik intensyviai tęsė savo pradėtą veiklą, bet ir dar labiau ją išplėtė. Įsikūrė Jungtinėse Amerikos Valstijose, tapo žinomas kaip ryškus optinio meno, minimalizmo atstovas. Paskutiniojo XX a. dešimtmečio pradžioje Lietuvai

padovanojo savo surinktą dailės kūrinių kolekciją, kurioje didelė dalis ir jo paties kūrinių. Lietuvos kultūros ministerija priėmė nutarimą įkurti K. Varnelio namus-muziejų (Lietuvos nacionalinio muziejaus filialą) ir čia eksponuoti minėtą kolekciją bei sudaryti galimybę įsikurti pačiam K. Varneliui ir jo šeimai.

Vaikštome po pirmąjį aukštą. Stengiamės nepaklysti. Tai nėra jau taip lengva. Šis aukštas skirtas istoriniam meno paveldui: senoviniams baldams, skulptūroms, paveikslams, graviūroms, žemėlapiams. K. Varnelis juos surinko iš viso pasaulio. Dalyvaudavo aukcionuose, pirkdavo iš kitų kolekcionierių. Einame iš kambario į kitą. Vienas dėmesį prikaustantis eksponatas keičia kitą. Norisi

sustoti ir ilgam įsikurti, bet mes raginami neatsilikti, eiti toliau, nes yra dar daug ką pamatyti. Ir tai tiesa. Tarp senojo paveldo įkompo-

(Nukelta į 42 p.)

Kazio Varnelio kūrybinė studija

(Atkelta iš 41 p.)

nuoti ir paties K. Varnelio paveiksai, žadinantys nuostabą ir smalsumą, sustabdantys ir raginantys įsižiūrėti.

Kylame į antrąjį aukštą. Šis jau pašvęstas išskirtinai paties namo šeimininko kūrybai. Tarytum plaukiančios, tarytum judančios sienos, ir mes, pasimetę tarp jų. Ir visa tai nutapyta žmogaus rankomis. Jokių kompiuterių. Tik teptukas ir liniuotės. Mus nuveda į dailininko studiją. Daugybė paveikslų, atremtų į sienas, teptukai, tūbelės su dažais ir senas magnetofonas bei ant stalo paskleistos klasikinės muzikos kasetės. Tarp jau užbaigtų ar beveik užbaigtų tapyti paveikslų – ir K. Varnelio žmonos portretas. Tiesios linijos, aštrūs kampai. Kubizmo įtaka? Tikriausia, kad ne, bet po pusantros valandos tokioje ypatingoje vietoje nejučiomis pradėti įsivaizduoti, kad kažką išmanai apie dailę ir apie jos sroves.

Neturėjome ten patekti, bet mums parodoma malonė ir leidžia-

ma pasisukti po K. Varnelio biblioteką. Tai, ko gero, pati įspūdingiausia visos kolekcijos dalis. Akis užkliūva už originalių Viktoro Hugo knygų leidimų. Norisi paimti, atsiversti ir godžiai akimis ryti juodas raides, įspauštas tuose geltonuose, pusantro šimto metų amžiaus puslapiuose. Tokių retų ir vertingų knygų čia daugybė. Na, o salės gale, po stiklu, guli neįkainojami knygų egzemplioriai iš šešiolikto, septyniolikto amžiaus... Jautiesi tarsi vaikas, patekęs į saldinių parduotuvę...

Leidžiamės laiptais žemyn. Be galo įdomi, įspūdių gausa net kiek varginanti ekskursija jau priartėjo visai prie pabaigos. Padėkojame mus lydėjusiam muziejaus kuratoriui, atsiveikiname su juo ir išeiname į lauką. Čia – vis tas pats Vilniaus senamiesčio šurmuly. Sustojame ant šaligatvio. Po truputį pradėdame skirstytis ir už mūsų palieka namas, dar prieš porą valandų Didžiojoje gatvėje atrodeš niekuo neišsiskiriantis iš kitų...

Kazio Varnelio
kūrybinė studijaKazio Varnelio
namo-muziejaus
ekspozicijos
fragmentas